2015-17-RE

CAUSA 2015-17-RE
(Torm Babot/ Jové Palou)

Número de registre 250-2015. Recurs d'empara

Aute del 7 de setembre del 2015

BOPA núm. 65, del 23 de setembre del 2015

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 15 de maig del 2015, per la representació processal de la Sra. M. Assumpta Torm Babot mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 9 d'abril del 2015, dictat per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a accedir a la justícia i a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada i que anul·li l'aute impugnat;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 23 de maig del 2015;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Pierre Subra de Bieusses;

Antecedents

Primer

La Sra. Dolors Jové Palou va presentar una demanda contra la Sra. Assumpta Babot Font i contra la companyia d'assegurances ASSAP, SA (FIATC) en què sol·licitava la declaració de la responsabilitat de la demandada i subsegüent reclamació de quantitat per unes lesions causades en un accident

sobrevingut en un dels hotels de la seva propietat.

En el decurs de la tramitació de la causa, atesa la defunció de la demandada, la seva filla, Sra. M. Assumpta Torm Babot, la va substituir processalment en qualitat d'hereva.

Segon

Posteriorment, va comparèixer a judici la germana de la defenent actual, Sra. Emilia Torm Babot i va afirmar ser la legatària de l'hotel on havia succeït l'accident en qüestió.

El 28 d'abril del 2011, la Batllia va dictar una providència en què se l'emplaçava igualment com a substituta processal de la Sra. Assumpta Babot Font.

Tercer

La representació processal de la Sra. M. Assumpta Torm Babot va presentar en primer lloc, un recurs de reposició que no va ser acceptat i, posteriorment, un recurs d'apel·lació contra la sentència del Tribunal de Batlles pel que feia a la declaració de la Sra. Emilia Torm Babot com a successora processal de la Sra. Assumpta Babot Font.

Quart

El 27 de març del 2014, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència en què estimava parcialment aquest recurs d'apel·lació i revocava parcialment la sentència de la primera instància en el sentit que la condemna solidària de les parts defenents es feia únicament contra la Sra. M. Assumpta Torm Babot, en la seva qualitat de successora processal de la difunta Sra. Assumpta Babot Font i contra la companyia d'assegurances, però no contra la Sra. Emilia Torm Babot, tot i confirmar la resta de pronunciaments.

Efectivament, la Sala Civil va declarar, entre altres punts, que la posició de part processal de la Sra. Emilia Torm Babot no podia ser denegada, tanmateix no substituïa processalment la seva mare, sinó que compareixia en qualitat de co-demandada. I afegia que "atès que la Sra. Emilia Torm Babot no ha d'assumir els deutes hereditaris, la pretensió inicial d'indemnització formulada contra la seva mare no pot portar a la seva condemna."

Cinquè

La representació processal de la Sra. M. Assumpta Torm Babot va formular aleshores un incident de nul·litat d'actuacions sobre aquest darrer motiu decisori que forma part indissociable de la decisió, considerant que el Tribunal Superior de Justícia s'havia pronunciat extra petita en relació amb una qüestió que no havia estat plantejada per cap part, concretament el fet que la Sra. Emilia Torm Babot no havia d'assumir "els deutes hereditaris."

El 27 de maig del 2014, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute mitjançant el qual desestimava aquest incident de nul·litat d'actuacions.

Sisè

El 18 de juny del 2014, la representació processal de la Sra. M. Assumpta Torm Babot va interposar un recurs d'empara contra la sentència del 27 de març del 2014 i contra l'aute del 27 de maig del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció en els seus vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés degut substanciat per un tribunal imparcial predeterminat per la llei, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

Entre altres punts al·legava l'existència d'una incompatibilitat del magistrat Sr. Pere Pastor Vilanova, el qual va ser ponent de la causa en la fase de la primera instància i va emplaçar la Sra. Emilia Torm Babot com a successora processal de la demandada original. Efectivament, tot i reconèixer que aquest jutge no va dictar la sentència, sí que, segons el seu parer, va prendre decisions importants que eren constitutives de decisions del fons que superaven la simple ordenació material del plet.

Setè

El 16 de febrer del 2015, el Tribunal Constitucional va dictar una sentència en què acordava declarar que s'havia vulnerat el dret de la recurrent a un tribunal imparcial, reconegut a l'article 10.1 de la Constitució, per consegüent, estimava en aquest punt l'empara sol·licitada i la desestimava en la resta de punts, anul·lava l'aute del 27 de maig del 2014, dictat per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, que resolia l'incident de nul·litat d'actuacions i retrotreia les actuacions al moment d'admissió a tràmit d'aquest incident.

Vuitè

El 9 d'abril del 2015, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute en què considerava que la sentència del Tribunal Constitucional havia acordat l'empara únicament pel fet que un dels magistrats que formava part d'aquesta Sala en la resolució de l'incident de nul·litat d'actuacions, ja havia intervingut en primera instància. Tanmateix, no va estimar ni l'al·legació sobre l'audiència posterior de la part després de presentar l'incident de nul·litat d'actuacions, ni l'al·legació relativa a un pronunciament ultra petita sobre una qüestió que no li corresponia.

Per consegüent, en primer lloc, va considerar que la Sala havia de resoldre aquest incident de nul·litat d'actuacions sense que s'hagués de tornar novament a donar audiència a les parts. I, en segon lloc, va recordar que s'havia recercat qui era la successora processal de la Sra. Assumpta Babot Font i en quina qualitat processal compareixia la Sra. Emilia Torm Babot. En cap cas, la Sala no s'havia pronunciat ultra petita, ja que havia declarat que la condemna es feia únicament contra la recurrent, en la seva qualitat de successora processal de la difunta Sra. Assumpta Babot Font, però no contra la Sra. Emilia Torm Babot.

Novè

El 15 de maig del 2015, la representació processal de la Sra. M. Assumpta Torm Babot va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 9 d'abril del 2015, dictat per la Sala Civil del Tribunal Superior de

Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a accedir a la justícia i a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

Segons el parer d'aquesta part, de la lectura de la sentència del Tribunal Constitucional es desprèn que l'expressió emprada per la jurisdicció ordinària "dels deutes hereditaris" (en plural) no era adequada i havia d'interpretar-se a la llum de l'aute que resolia l'incident de nul·litat d'actuacions. Tanmateix concloïa que aquesta "malaptesa ortogràfica" no havia derivat de manera efectiva en la vulneració dels drets fonamentals de la recurrent.

No obstant això, considera que en l'aute objecte d'aquest segon recurs d'empara, la Sala Civil de manera il·lògica, contrària al sentit comú i vulneradora dels drets d'aquesta part, la condemnava en costes processals per haver demanat aclariments justificats, ja que el Tribunal Constitucional mateix així ho havia declarat.

Aquesta part manifesta que és jurídicament inadmissible i és intel·lectualment i humanament inadmissible en un Estat de Dret democràtic que quan un ciutadà demana a un òrgan de l'Estat extirpar el seu error, aquest el condemni a pagar les costes. No és lògic donar la raó a una part en el sentit d'aclarir un pronunciament confús i alhora condemnar aquella part en costes. Afegeix, que aquesta condemna en costes no està motivada de cap manera.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada i que anul·li l'aute impugnat.

Desè

El 23 de maig del 2015, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què demana al Tribunal Constitucional la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara.

Segons el seu parer, la recurrent pretén que el Tribunal Constitucional revisi la interpretació i l'aplicació del dret ordinari efectuades per la Sala Civil, especialment en relació amb la imposició de les costes processals.

Destaca que la resolució judicial objecte de recurs està fonamentada en Dret de manera suficient i les valoracions i les argumentacions que conté no es poden en absolut titllar d'arbitràries.

Conclou que la Sala Civil no només ha tingut en compte la sentència del Tribunal Constitucional, sinó que integra les seves consideracions i la seva part dispositiva en els seus antecedents de fet (IX) i exposa en els seus fonaments de dret els motius que comporten la desestimació de l'incident de nul·litat d'actuacions plantejat, de la qual deriva la imposició de les costes processals. Així mateix, recorda que el Tribunal Constitucional, en el marc de la causa 2014-21-RE, només va acollir les pretensions relatives a la participació d'un magistrat en la resolució del primer incident de nul·litat d'actuacions, el qual havia tingut coneixement de la causa com a batlle, i va desestimar la resta de pretensions.

Fonaments jurídics

Primer

Aquest recurs és la prossecució d'un contenciós que, com ja s'ha dit en els antecedents, va ser l'objecte d'una sentència d'aquest Tribunal del 16 de febrer del 2015, la qual declarava la vulneració del dret de la recurrent a un tribunal imparcial, però desestimava el conjunt de les seves conclusions pel que feia al fons de la causa.

En aquell moment, el Tribunal Constitucional va considerar que la sentència impugnada del Tribunal Superior de Justícia podia, a primera vista, semblar discutible pel fet d'haver utilitzat inadequadament el plural en referència als "deutes hereditaris". Dit això, també va considerar que per tal d'entendre aquella sentència calia analitzar-la "a la llum de l'aute del 27 de maig del 2014 que desestima l'incident de nul·litat d'actuacions formulat contra aquesta sentència."

Després de l'anàlisi esmentada, el Tribunal Constitucional va concloure que l'aute en qüestió establia clarament que la sentència impugnada no tenia l'abast que indicava la recurrent i que, per consegüent, aquesta al·legació fonamentada en la distinció entre plural i singular estava mancada de la seva substància essencial.

En aquestes condicions, el Tribunal Constitucional manifestava que si bé la utilització de manera inadequada del plural en la redacció de la sentència era per si mateixa desafortunada, l'abast d'aquest error ortogràfic no havia de ser sobreestimat, ja que "no es pot considerar, per contra, des d'un punt de vista purament formal, que una malaptesa ortogràfica hagi derivat de manera efectiva en una vulneració dels drets fonamentals de la recurrent."

Segon

Tanmateix, fonamentant-se en aquests elements particulars de la motivació de la sentència constitucional del 16 de febrer del 2015 esmentada, extrets del seu context, la recurrent considera que pot presentar un nou recurs d'empara.

Com ho precisen els antecedents, per tal de fonamentar el seu nou recurs, la part recurrent desenvolupa l'argumentació següent:

- pel fet de considerar que el sentit i l'abast exacte de la sentència del Tribunal Superior de Justícia només s'entenia clarament "a la llum de l'aute del 27 de maig del 2014 que desestima l'incident de nul·litat", el Tribunal Constitucional va admetre el caràcter confús de la sentència esmentada;

- en aquestes condicions, la presentació de l'incident de nul·litat d'actuacions davant el Tribunal Superior de Justícia hauria de considerar-se que té per objecte demanar al jutge uns "aclariments justificats" i que aclareixi "un pronunciament confús";

- per consegüent, seria "jurídicament inadmissible, i (...) intel·lectualment i humanament inadmissible en un estat democràtic que quan un ciutadà demana a un òrgan de l'estat (...) d'extirpar el seu error", aquest el condemni a pagar les costes. Altrament dit, seria "il·lògic donar la raó a una part en el sentit de corregir/aclarir un pronunciament confús i discutible, i al mateix temps condemnar en costes aquella part."

Tercer

Així doncs, cal verificar si aquest raonament és o no és encertat.

Essencialment aquest raonament consisteix a adduir que la recurrent havia intentat obtenir prop del Tribunal Superior de Justícia l'aclariment d'un "pronunciament confús", contingut en la sentència del 27 de març del 2014, i per tal com el caràcter confús d'aquesta decisió va resultar ser cert, no se la podia condemnar vàlidament al pagament de les costes.

De manera més precisa sosté que el jutge "Admet l'error i castiga amb costes el que s'ha vist obligat a denunciar l'error i demanar-ne la correcció necessària i l'ha obtingut."

En realitat, cal demanar-se quina és la situació en aquesta causa?

Mitjançant la sentència del 16 de febrer del 2015 esmentada, el Tribunal Constitucional va considerar certament, en relació amb els "deutes hereditaris" mencionats al plural en la sentència d'apel·lació, que "Si s'analitza la literalitat de la sentència impugnada en relació amb aquests punts concrets, aquesta podria, a primera vista, semblar discutible". En el mateix sentit, va destacar que "és clar que la utilització i el manteniment d'un plural inadequat en el redactat de la sentència d'apel·lació pugui ser criticable."

Per consegüent, aquest Tribunal va observar efectivament un aspecte formalment no satisfactori en el redactat efectuat per la jurisdicció ordinària.

Dit això, pot necessàriament la recurrent pretendre, amb raó, que la seva actuació va forçar la Justícia a aportar els aclariments derivats d'un pronunciament inicialment confús?

De fet, l'examen dels seus escrits no confirma la veracitat d'aquesta al·legació.

Si, pel que fa a la sentència del Tribunal Superior de Justícia, allò que la recurrent havia efectivament detectat, no era un pronunciament clarament no fonamentat, sinó, com ella indica, era un "pronunciament confús", i si havia necessitat demanar als jutges els aclariments idonis per posar un terme a aquesta impressió de confusió, el dret andorrà disposa d'un recurs més apropiat.

Efectivament, hagués pogut obtenir els aclariments desitjats per part de la Sala Civil fent ús de la jurisprudència del Tribunal Superior de Justícia mateix.

Jurisprudència que, tot i excloure que un "recurs d'aclariment" pugui "alterar o modificar els pronunciaments d'una determina resolució judicial" disposa que "El recurs d'aclariment no es troba regulat a la Llei Qualificada de la Justícia, ni a la Llei Transitòria de Procediments Judicials, la jurisprudència d'aquest Tribunal l'ha admès amb la finalitat d'aclarir algun concepte fosc, suplir qualsevol omissió respecte de punts discutits en el litigi, o esmenar qualsevol error material que s'hagi pogut produir" (aute del 23 d'abril del 2009).

A falta d'haver presentat aquesta petició d'aclariment que, amb tot, hagués estat més lògic, ens hem de demanar si la recurrent va manifestar altrament la seva voluntat d'obtenir aclariments en el marc del seu incident de nul·litat d'actuacions presentat el 10 d'abril del 2014?

Si considerava que la sentència del 27 de març del 2014 dictada per la Sala Civil contenia elements de confusió, a partir del moment en què per la via de l'incident de nul·litat d'actuacions accedia novament a aquesta Sala, hagués estat lògic per part seva invocar en les seves al·legacions allò que

li semblava confús. Actuant d'aquesta manera, la Sala Civil hagués hagut de pronunciar-se en relació amb aquest punt i, per tant, hauria aportat els aclariments demanats.

Tanmateix, la part recurrent no va procedir d'aquesta manera. Sense invocar cap caràcter confús de la sentència impugnada i sense manifestar que els motius de la sentència no li semblaven clars, es va limitar a impugnar la sentència adduint dues al·legacions principals. D'una banda, que la qüestió de la càrrega dels "deutes hereditaris no havia estat aixecada per les parts". I d'altra banda, que "la partició hereditària es trobava sub iudice en el marc d'una altra causa."

Per tant, és de manera inexacta que la recurrent pretén ara al·legar que havia demanat a un òrgan de l'Estat, en aquest cas a l'òrgan judicial, "extirpar el seu error". Sobre la base de les dues al·legacions que acabem de citar, certament, va demanar al jutge de reconsiderar la seva decisió precedent, cosa que és en principi l'objecte de l'incident de nul·litat d'actuacions, però no li va demanar, ja que no hi ha cap al·legació en aquest sentit, "d'aclarir un pronunciament confús."

Quart

Si no es poden vàlidament extreure arguments d'una iniciativa que, en realitat, no s'ha tingut, de la mateixa manera, és en va que la recurrent fa esforços per pretendre que no és lògic condemnar-la en costes després d'haver-li donat prèviament la raó.

Si bé, com s'ha dit més amunt, la sentència constitucional del 16 de febrer del 2015 desaprovava la utilització del plural en relació amb els "deutes hereditaris", no és per això que es va donar raó a la recurrent.

Efectivament, després d'haver considerat que "la utilització d'aquest plural per la sentència impugnada ha de ser analitzada a la llum de l'aute del 27 de maig del 2014 que desestima l'incident de nul·litat d'actuacions formulat contra aquesta sentència", i després d'haver procedit a aquesta anàlisi, el Tribunal Constitucional va arribar a la conclusió que "a partir del moment en què l'aute esmentat estableix clarament que la sentència impugnada no té l'abast que indica la recurrent, s'ha de considerar que aquesta al·legació fonamentada en la distinció entre plural i singular està mancada de la seva substància essencial. Per tant, no es pot retreure a la Sala Civil haver decidit desestimar-la."

Presentada novament la mateixa demanda fonamentada en les mateixes al·legacions de fons (qüestió no aixecada per les parts i qüestió sub iudice en el marc d'una altra causa), la Sala Civil, mitjançant l'aute del 9 d'abril del 2015, podia pronunciar-se tal com ho va fer. Això, sense que pugui influir sobre la validesa de la seva decisió, la constatació per part del Tribunal Constitucional d'una utilització formalment inadequada del plural, en la mesura en què, segons el parer d'aquest mateix jutge constitucional, aquesta utilització no derivava "de manera efectiva en una vulneració dels drets fonamentals de la recurrent."

L'al·legació segons la qual seria jurídicament inadmissible i il·lògic "donar la raó a una part en el sentit de corregir/aclarir un pronunciament confús i discutible, i al mateix temps condemnar en costes aquella part" no pot prosperar i ha de ser desestimada.

Cinquè

De manera més succinta, cosa que podria deixar pensar que s'invoca a títol subsidiari, la recurrent addueix, in fine, una última al·legació.

Efectivament, sosté que "la jurisdicció no motiva absolutament de cap manera la condemna en costes a aquesta part."

Es tracta, no obstant això, d'una al·legació que és intrínsecament important.

En el Principat d'Andorra, com en qualsevol altre Estat de Dret, totes les resolucions han d'estar efectivament motivades, és a dir, han de donar compte de la solució aportada al litigi i justificar-la exposant-ne els motius. Es tracta d'una regla general que vincula totes les jurisdiccions. Contribueix a guiar l'Estat de Dret, alhora que permet a les parts apreciar les possibilitats d'èxit d'un recurs eventual. Per acabar, concorre a una bona administració de la Justícia obligant als jutges a ser rigorosos i escrupolosos i permet a la jurisdicció superior apreciar l'encert de les resolucions deferides a la seva censura.

Per tant, s'entén que estigui inclosa en la noció de "procés equitable" en el sentit de l'article 6 del Conveni per a la salvaguarda dels drets fonamentals i de les llibertats fonamentals. També s'entén que el seu reconeixement es consideri com a "vulneradora de l'article 10 de la Constitució en no resoldre motivadament en dret", com ho addueix la recurrent.

Dit això, quina és la situació exacta en aquesta causa?

Sobre el punt precís de les costes, la Sala Civil, tant en l'aute del 27 de maig del 2014, com en el del 9 d'abril del 2015, actualment impugnat, es limita a considerar que cal condemnar la Sra. M. Assumpta Torm Babot "al pagament de les costes processals" de l'incident de nul·litat d'actuacions.

Hem de deduir d'això que aquesta decisió de condemnar en costes no estaria motivada?

Per demostrar el contrari és suficient referir-se al redactat exacte de la decisió, el qual és el següent: "En aquestes condicions, s'ha de desestimar l'incident de nul·litat d'actuacions plantejat per la representació processal de la Sra. Maria Assumpta Torm Babot, i condemnar-la a pagar les costes processals de l'incident."

El motiu de la condemna en costes està, per tant, explícitament indicat, i és el fet que cal desestimar l'incident de nul·litat d'actuacions.

D'això es desprèn una motivació suficient en funció de l'Estat de Dret andorrà en la matèria. Dret andorrà que deriva d'una jurisprudència ben establerta del Tribunal Superior de Justícia i d'acord amb la qual "l'estimació íntegra de les pretensions de la part agent suposa la imposició a la part defenent de les costes processals de primera instància, d'acord amb el criteri del venciment objectiu que es contempla al Codi 7, 51, 5" (Sala Civil, sentència del 18 de març del 2003). O també, d'acord amb la qual "La desestimació del recurs i la confirmació de la resolució recorreguda en tots els seus extrems determina la imposició de les costes de segona instància a la part que recorre" (Sala Civil, sentència del 23 d'abril del 2009. En el mateix sentit, vegeu també, les sentències del 19 de novembre de 1998, del 30 d'abril del 2009, del 30 d'abril del 2012 i del 9 d'abril del 2015).

Per tant, és de jurisprudència constant que "La desestimació del recurs determina fer especial imposició de costes processals de segona instància a la part recurrent en virtut del principi de venciment" (sentència del 30 d'abril del 2012 esmentada).

En aquestes condicions, ja que la desestimació del recurs implica la condemna en costes, són els motius d'aquesta desestimació que per via de conseqüència constitueixen al mateix temps els motius de la condemna.

En aquesta causa, és suficient referir-se a l'aute del 9 d'abril del 2015 per comprovar que (malgrat que aquests motius no aconsegueixen convèncer la recurrent que, evidentment, no té dret a obtenir una decisió estimatòria de les seves pretensions) aquesta decisió, com ho destaca encertadament el Ministeri Fiscal, ha donat resposta a les pretensions que li han estat plantejades i no es pot considerar que les seves valoracions i argumentacions siguin en cap cas arbitràries i mancades de lògica.

Així mateix, com també ho considera el Ministeri Fiscal, el Tribunal Constitucional adverteix, d'acord amb l'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, una manca de contingut constitucional en la demanda d'empara formulada.

Per tot això que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

DECIDEIX:

Primer

No admetre a tràmit el recurs d'empara 2015-17-RE interposat per la representació processal de la Sra. M. Assumpta Torm Babot contra l'aute del 9 d'abril del 2015.

Segon

Notificar aquest aute a la representació processal de la recurrent, al president de la Batllia, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.

Tercer

Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Acordat a Andorra la Vella, el 7 de setembre del 2015.

Laurence Burgorgue-Larsen
Presidenta

Isidre Molas Batllori
Vicepresident

Pierre Subra de Bieusses
Magistrat

Juan A. Ortega Díaz-Ambrona
Magistrat